

Traducere din limba greacă după originalul:

«ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ»

του Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, 2013

© Copyright (și pentru ediția în limba română):

Sfânta Sihăstrie „Sfântul Evanghelist

Ioan Teologul” Suroti

57006 Vasilika, Tesalonic – GRECIA

Tel. 23960/41320 Fax. 23960/41594

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PAISIE AGHIORITUL

Cuvinte duhovnicești / Cuviosul Paisie Aghioritul ; trad. din lb. greacă de ieroschim. Ștefan Nuțescu. – Ed. a 3-a. – București : Evangelismos, 2017-

vol.

ISBN 978-606-8562-35-3

Vol. 6. : Despre rugăciune. - 2017. - ISBN 978-606-8562-43-8

I. Nuțescu, Ștefan (trad.)

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL CUVINTE DUHOVNICEȘTI

VI

DESPRE RUGĂCIUNE



Traducere din limba greacă
de Ieroschim. Ștefan Nuțescu
Chilia „Buna-Vestire”, Schitul Lacu
SFÂNTUL MUNTE ATHOS

EDITURA EVANGELISMOS
BUCUREȘTI - 2017



CUPRINS

<i>Prolog</i>	5
---------------------	---

PARTEA ÎNTÂI

COMUNICAREA CU DUMNEZEU

CAPITOLUL 1: Rugăciunea este împreună-vorbirea cu Dumnezeu.	15
CAPITOLUL 2: Nevoia de rugăciune	21
CAPITOLUL 3: Pentru ca Dumnezeu să ne audă	27
CAPITOLUL 4: Pregătirea pentru dumnezeiasca împreună-vorbire	35

PARTEA A DOUA

NEVOINȚA PENTRU RUGĂCIUNE

CAPITOLUL 1: Greutățile în rugăciune	43
CAPITOLUL 2: Diavolul îl războiește pe cel care se roagă	56
CAPITOLUL 3: Pentru ca să se încălzească inima în rugăciune	61
CAPITOLUL 4: „Veniți să ne închinăm...”	71

PARTEA A TREIA

MIJLOCITORII CĂTRE DUMNEZEU

ȘI OCROTITORII NOȘTRI:

MAICA DOMNULUI, ÎNGERII ȘI SFINȚII

CAPITOLUL 1: Maica Domnului, Maica noastră cea mult iubită	79
CAPITOLUL 2: Îngerul păzitor	89
CAPITOLUL 3: Sfinții, copiii cei iubiți ai lui Dumnezeu	93

PARTEA A PATRA

„CEREȚI ȘI VI SE VA DA”

CAPITOLUL 1: Rugăciunea pentru noi înșine.....	113
CAPITOLUL 2: Rugăciunea pentru ceilalți.....	121
CAPITOLUL 3: Rugăciunea pentru cei adormiți.....	134
CAPITOLUL 4: Pentru diavol, Psaltirea este precum trăsnetul.....	142

PARTEA A CINCEA

RUGĂCIUNE ȘI TREZVIE

CAPITOLUL 1: Puterea rugăciunii	151
CAPITOLUL 2: Lucrarea rugăciunii.....	157
CAPITOLUL 3: Lucrarea minții	168
CAPITOLUL 4: Împreună-lucrarea minții cu inima.....	177

PARTEA A ȘASEA

VIAȚA LITURGICĂ

CAPITOLUL 1: Perioadele bisericești	185
CAPITOLUL 2: Rugăciunea obștească	195
CAPITOLUL 3: Participarea la Taina Dumnezeieștii Euharistii.....	200
CAPITOLUL 4: „Cântați Dumnezeului nostru, cântați”	206

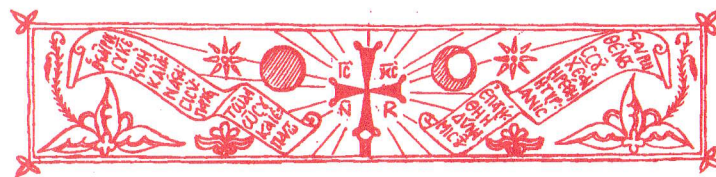
PARTEA ȘAPTEA

STAREA DE DOXOLOGIE

CAPITOLUL 1: Doxologia adusă lui Dumnezeu	219
CAPITOLUL 2: Spațiul doxologiei.....	225
CAPITOLUL 3: Darurile lui Dumnezeu.....	228

ANEXĂ

Diferitele cazuri în care se citesc Psalmii.....	241
Rânduială de rugăciune folosind cazurile Psalmilor Sfântului Arsenie	261



CAPITOLUL 1

Rugăciunea este împreună-vorbirea cu Dumnezeu

***Fericiți sunt toți cei care au prins
legătura cu Baza cerească***

– Gheronda, ce înseamnă pentru Sfinția Voastră rugăciunea?

– Trimit semnal, cer ajutor. Cer continuu ajutor de la Hristos, de la Maica Domnului, de la Sfinți, pentru mine și pentru ceilalți. Dacă nu voi cere, nu-mi vor da.

Îmi aduc aminte că în timpul războiului civil ne-au încercuit o mie șase sute de răzvrățiți. Noi eram numai o sută optzeci de soldați, fortificați în spatele unei stânci. Dacă ne-ar fi prins, ne-ar fi omorât. Eu încercam să fixeze antena pentru a lua legătura cu Centrul, dar nu reușeam, căci se rupea din pricina rafalelor de foc. Locotenentul striga la mine: „Lasă astea acum! Vino aici și ajută să tragi vreo ladă de grenade”. Apoi se ducea să facă inspecție la mitraliere. De îndată ce

pleca, alergam iarăși la stația de transmisie. Până dădea el ordinele, eu încercam să instalez antena, după care dădeam iarăși fuga să ajut, ca să nu se mai enerveze. În cele din urmă cu o lopată și cu un lemn am fixat antena și am reușit să prind legătura. Am spus doar două cuvinte. A fost de-ajuns. A doua zi dimineata a venit aviația și ne-a salvat. Este, oare, puțin lucru ca o sută optzeci de bărbați să fie încercuiți de o mie șase sute și în cele din urmă să se salveze?

Din aceasta să-ți dai seama de marea misiune a monahului, de a ajuta cu rugăciunea. Mirenii spun: „Ce fac călugării? De ce nu ies în lume ca să ajute societatea?”. Ca și cum ar spune unui telegrafist: „Ce faci acolo cu stația de transmisie? Las-o, ia o pușcă și vino să ne luptăm!”.

Nu ne folosește la nimic legătura cu toate bazele militare din lume, dacă nu avem legătura și contactul cu Dumnezeu, ca să cerem și să primim ajutor de la El. Fericiți sunt toți cei care au prins legătura cu Baza cerească și sunt conectați, prin evlavie, cu Dumnezeu.

Hristos ne dă posibilitatea să vorbim cu El

– Gheronda, nemulțumirea și durerea mea cea mare este problema rugăciunii. Mă aflu foarte în urmă. Ce să fac?

– Oriunde te-ai afla, să vorbești deschis lui Hristos, Maicii Domnului, Îngerilor, Sfinților. Să le spui tot ceea ce vrei. Să zici: „*Hristoase al meu, Maica Domnului, știi intenția mea. Ajută-mă!*”. Astfel, simplu și cu smerenie, să vorbești mereu cu ei despre orice te

preocupă, după care să rostești rugăciunea: „*Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!*”.

– Gheronda, mă rog cu mintea împrăștiată.

– Când te rogi, să te gândești cu cine vorbești.

Vorbești cu Dumnezeu!

Oare, mic lucru este acesta? Unei persoane importante cu câtă atenție îi vorbește cineva! Ia aminte ca să nu spună vreo prostie, deși din când în când i se încurcă limba din pricina sfielii. Ei, dacă cineva ia aminte atât de mult când vorbește cu un om, cu cât mai atent trebuie să fie atunci când vorbește cu Dumnezeu? Vezi, chiar și un copil mic, atunci când merge să-i vorbească tatălui său sau vreunui vârstnic, merge cu sfială. Și dacă mai vrea să vorbească și învățătorului său, de care se și teme puțin, atunci cu și mai multă sfială se apropie de el. Iar noi vorbim cu Însuși Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu Sfinții și să nu ne dăm seama?

– Gheronda, înainte de a veni la mănăstire, consideram monahismul totuna cu rugăciunea. Acum însă rugăciunea mi se pare o corvoadă și o consider lucrarea cea mai grea și mai obositoare.

– Te pomenești că ești filosof! Îți place să vorbești și nu obosești să conversezi cu oamenii. Cu Hristos însă, Care binevoiește să vorbească cu tine, îți vine greu să vorbești și te obosește. Nu este, oare, acesta un lucru necuviincios? Este ca și cum ar spune cineva: „Oh, acum trebuie să merg să vorbesc cu împăratul. Nu am chef, dar ce să fac? Voi merge”. Hristos ne dă posibilitatea să vorbim continuu cu El prin rugăciune, iar noi să nu vrem? Este înfricoșător! Și mai ciudat este faptul că Hristos vrea să vorbim cu El ca să ne ajute, iar nouă ne vine greu.

– Gheronda, cad mereu în vorbire deșartă și apoi mă măhnesc.

– Nu este mai bine să vorbești cu Hristos? Celui care vorbește cu Hristos niciodată nu-i pare rău. Desigur, vorbirea deșartă este patimă, dar dacă o pui în valoare duhovnicește, ea poate deveni pricină pentru rugăciune. Unora le vine greu să vorbească. Tu însă ai o putere înlăuntrul tău și un imbold de a vorbi. Dacă vei pune în valoare duhovnicește aceasta, ți se va sfinți sufletul. Străduiește-te să vorbești cu oamenii doar ceea ce este absolut necesar și să vorbești mereu cu Hristos. Când vei începe o convorbire smerită cu El, nu-ți vei mai da seama ce se întâmplă în jurul tău; atât de mult vei fi atrasă și o așa nespasă dulceață vei simți. Pe mine chiar și convorbirile duhovnicești mă obosesc, în timp ce în rugăciune simt multă odihnă.

Rugăciunea este împreună-vorbire cu Dumnezeu. Uneori îi fericesc pe cei care au trăit în vremea lui Hristos, pentru că Îl vedeau și Îl auzeau pe Hristos. Însuși și puteau să-I vorbească. Dar mă gândesc că noi suntem cu mult mai fericiți decât ei, pentru că aceia nu puteau să discute mult cu El, în timp ce noi putem vorbi neîncetat cu El prin rugăciune.

Dorința arzătoare pentru rugăciune

– Gheronda, cum trebuie să mă rog?

– Să te simți ca un copil mic, iar pe Dumnezeu să-L simți ca pe tatăl tău și să-L rogi pentru tot ce ai nevoie. Vorbind astfel cu Dumnezeu, după aceea nu vei mai voi să te dezlipești de lângă El, pentru că numai în

Dumnezeu află cineva siguranță, mângâiere și nespusa dragoste împreună cu dumnezeiasca gingășie.

Rugăciune înseamnă să-L băgăm pe Hristos înlăuntru inimii noastre și să-L iubim cu toată ființa noastră. „Să iubești pe Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, cu toată puterea ta și cu tot cugetul tău”, spune Sfânta Scriptură. Când omul Îl va iubi pe Dumnezeu și va avea părtășie cu El, nu-l va impresiona nimic pământesc. Devine ca un nebun. Pune-i unui nebun cea mai bună muzică și nu-l va mișca sufletește. Arată-i cele mai frumoase picturi și nu le va da nici o importanță. Dă-i cele mai bune mâncăruri, cele mai bune haine, cele mai bune parfumuri și nu va lua aminte la ele, căci trăiește în lumea lui. Tot astfel și cel care are părtășie cu lumea cerească, s-a alipit de cele de acolo și nu poate fi smuls pentru nimic în lume. Așa cum nu-l poți dezlipi pe copil din brațele mamei sale, tot astfel nu-l poți dezlipi de rugăciune pe omul care a înțeles noima ei. Ce simte pruncul în brațele mamei sale? Numai cel care simte prezența lui Dumnezeu, iar pe sine se vede ca un copil mic, va putea înțelege asta.

Am cunoscut oameni care, atunci când se roagă, sunt ca niște copii mici. Și dacă i-ar auzi cineva cum vorbesc când se roagă, ar zice că, într-adevăr, sunt copii mici. Dacă ar mai vedea și ce mișcări fac, chiar că ar zice că au înnebunit. Așa cum aleargă copilul, îl apucă pe tatăl său de mânecă și-i zice: „Nu știu cum, dar fă-mi ceea ce-ți cer”, cu aceeași simplitate și îndrăzneală Îl roagă și acești oameni pe Dumnezeu.

– Gheronda, dorința pentru rugăciune se poate naște din nevoia sentimentală de a nu fi singur, de a fi mângâiat?

¹ Luca 10, 27. Vezi și Matei 22, 37; Marcu 12, 30.

Res - Și dacă se naște dintr-o nevoie sentimentală bună pentru Dumnezeu, oare nu este bună? Se vede că tu ești împrăștiată și numai la nevoie alergi la rugăciune. Firește, pentru aceasta Dumnezeu îngăduie diferitele nevoi și greutăți, ca să alergăm la El. Bine este însă ca din dragoste să alerge copilul la tatăl sau la mama lui. Închipuiește-ți un copil, care, deși știe cât de mult îl iubesc părinții lui, și el totuși să fie împins cu sila să meargă în brațele mamei sau ale tatălui său.

Dumnezeu este un Părinte iubitor și ne iubește. De aceea trebuie să așteptăm cu înflăcărare să vină vremea rugăciunii și să nu ne mai săturăm să vorbim cu El.



CAPITOLUL 2

Nevoia de rugăciune

Să simțim rugăciunea ca pe o necesitate

– Gheronda, nu prea am credință și mă simt tare neputincioasă.

– Știi ce să faci? Să te agăți de Dumnezeu așa cum se agăță copilul de gâtul tatălui său și să-L strângi atât de tare, încât să nu te poată dezlipi de El. Numai atunci vei simți siguranță și putere.

– Gheronda, simt nevoia să mă sprijinesc de Dumnezeu, dar îmi vine greu.

– Să-ți ridici mâinile în sus. Astfel încet-încet se vor lungi și te vei agăța de Dumnezeu.

– Gheronda, atunci când nu am destul timp și mă grăbesc la rugăciune, nu cumva fur din timpul pe care trebuie să-l dau lui Hristos?

– Hristos este bogat și, oricât ai fura tu, El tot nu sărăcește. Tu însă în felul acesta ești în pierdere. Hristos nu are trebuință de rugăciunea noastră, ci noi

avem nevoie de ajutorul Lui. Ne rugăm pentru că așa comunicăm cu Dumnezeu Care ne-a creat. Iar dacă nu o vom face, vom cădea în mâinile diavolului și atunci... vai de noi! Ai văzut ce spune Sfântul Isaac Sirul? „Nu ne va cere socoteală Dumnezeu pentru că nu am făcut rugăciune, ci pentru că nu am avut părtășie cu El și în felul acesta am dat drepturi diavolului și ne-a chinuit”².

- Gheronda, cum să ajung să iubesc rugăciunea?
- Să simți rugăciunea ca o necesitate. Așa cum trupul are trebuință de hrană ca să trăiască, tot astfel și sufletul, trebuie să fie hrănit ca să trăiască. Dacă nu va fi hrănit, slăbește și moare duhovnicește.
- Gheronda, de ce ne vine greu să ne rugăm?
- Pentru că nu simțim rugăciunea ca pe o necesitate. Cel care nu intră în noima rugăciunii, ca să o simtă ca pe o necesitate, o consideră ca o corvoadă și se aseamănă copilului fără minte care se întoarce de la sânul mamei sale și de la toată dragostea ei cea dulce, ajungând astfel bolnăvicios și pipernicit.

Rugăciunea înseamnă siguranță

- Gheronda, și cum să ajung să simt rugăciunea ca o necesitate?
- Trebuia să fi mers și tu în război ca să ne putem înțelege. În armată, în vreme de război, când eram în legătură continuă și „în neîntreruptă convorbire deschisă” cu Centrul, aveam mai multă siguranță. Când comunicam din două în două ore, simțeam o nesiguranță. Iar când comunicam numai de două ori pe zi, dimineața și seara, atunci ne simțeam fără sprijin. Cu cât mai mult se roagă cineva, cu atât mai multă

² Vezi Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte Ascetice, Cuvântul 42*.

siguranță duhovnicească simte. Rugăciunea înseamnă siguranță.

Dacă ne aflăm în legătură continuă și „în neîntreruptă convorbire deschisă” cu Dumnezeu, vom preîntâmpina orice rău. Odată, într-un autobuz era un monah³ care se ruga cu ochii închiși. Toți ceilalți călători credeau că doarme. La un moment dat un camion, care venea din direcție opusă, s-a izbit de un stâlp de curent electric, iar mașinile care veneau din ambele direcții s-au ciocnit între ele, pricinuindu-se mare pagubă. Autobuzul însă s-a aflat la câțiva metri de drum, ca și cum ar fi fost luat de o mână nevăzută, și niciunul dintre pasageri nu a pățit nimic. Rugăciunea monahului i-a salvat.

– Gheronda, adeseori mirenii întreabă cum să se obișnuiască să se roage.

– Uite, mai demult, unii care voiau să devină monahi și aveau un caracter aspru, mergeau și se nevoiau pe stânci abrupte, în peșteri, în mormintele închinătorilor la idoli sau în locuințele demonilor. Acolo treceau printr-o mulțime de primejdii – se temeau ca nu cumva să se desprindă stânca, urlau demonii etc. –, și frica îi silea să strige neîncetat: „Hristoase al meu, Maica Domnului”. Și astfel au dobândit obișnuința cea bună a rugăciunii neîncetate. Astăzi, datorită distracțiilor de noapte, drogurilor etc., mulți dintre cei care conduc mașina își pierd controlul asupra lor înșiși. Așa că omul se duce la serviciu și nu știe dacă se mai întoarce sănătos acasă sau se va trezi schilodit în vreun spital. Aceasta nu-l silește să spună mereu: „Hristoase al meu, Maica Domnului”? Dacă mirenii ar fi pus în valoare primejdiile prin care trec, ne-ar fi întrecut pe noi, monahii, în rugăciune și ar fi evitat și primejdiile.

³ Mai târziu am aflat că a fost însuși Starețul.

La Coliba mea a venit cineva foarte mâhnit pentru că din neatenție a lovit un copil cu mașina. „Sunt vinovat”, spunea el. „Te rugai în acel ceas?”, l-am întrebat. „Nu”, mi-a răspuns. „Nu ești atât de vinovat că ai lovit copilul, i-am spus, pe cât ești de vinovat că nu te rugai”. Și i-am povestit următorul caz pe care îl aveam în vedere să i-l spun. Am cunoscut un funcționar care ajunsese la înalte măsuri de virtute. Rostea neîncetat Rugăciunea lui Iisus la serviciu, pe drum și peste tot unde mergea. Rugăciunea îi devenise de-sine-lucrătoare⁴ și din ochii lui curgeau lacrimi de doxologie și de veselie. La biroul unde lucra, uda hârtiile cu lacrimi. Din această pricină se gândea să-și lase serviciul și să iasă la pensie. A venit la Coliba mea ca să mă întrebe ce să facă. „Nu pleca, i-am spus, iar când te vor întreba colegii tăi de ce plângi, tu să le spui: «Mi-am adus aminte de tatăl meu»”. Într-o zi, în timp ce conducea, i-a sărit dintr-odată un copil în fața mașinii. Deși l-a aruncat cât colo ca pe un titirez, totuși copilul nu a pățit nimic. L-a păzit Dumnezeu, pentru că în acel ceas omul acesta se ruga.

Mobilizare pentru rugăciune

– Gheronda, va fi război?

– Voi faceți rugăciune? Eu din primăvară până-n toamnă fac mobilizare pentru rugăciune – fără zgomot –, ca să ne miluiască Dumnezeu și să evităm mobilizarea și războiul. Am avut o vestire⁵: „Faceți multă rugăciune, ca să fie împiedicați turcii, deoa-

⁴ Despre rugăciunea de-sine-lucrătoare vezi p. 159.

⁵ S-a spus în noiembrie 1983. Vestirea nu a fost omenească, ci dumnezeiască.

rece în duminica de 16 octombrie, intenționează să ne lovească”. Slavă lui Dumnezeu că până acum ne-a păzit Maica Domnului; să nădăjduim că ne va păzi și de acum înainte.

– Gheronda, acum, că a trecut primejdia care urma să se abată aici, să ne mai rugăm pentru aceasta?

– Există, oare, pe lumea aceasta vreun loc unde să nu fie război? Ce diferență este între „aici” și „acolo”? Și cei de „acolo”, unde acum este război, sunt frații noștri. Nu ne tragem noi, toți oamenii, din Adam și Eva? Dar familia noastră s-a dezbinat. Unii sunt aici, alții acolo. Cu ortodocșii suntem frați și după trup și după duh, în timp ce cu ceilalți suntem frați numai după trup. Prin urmare, există un motiv în plus pentru care trebuie să ne rugăm cu mai multă durere pentru aceia, deoarece ei sunt mai chinuți.

– Gheronda, în această vreme, când Grecia trece printr-o situație dificilă, fac multă rugăciune cu metanierul, dar mă gândesc și la faptul că mântuirea Greciei nu depinde de metanierul meu.

– Nu spun că mântuirea Greciei depinde de metanierul tău, însă faptul că te gândești mereu la greutățile prin care trece Grecia, înseamnă că te doare pentru patria ta și ceri intervenția lui Dumnezeu, singurul Care poate ajuta.

Să vă rugați să ridice Dumnezeu oameni duhovnicești, Macabei⁶, pentru că există mare nevoie de astfel de oameni. A venit vremea să se lupte binele cu răul, pentru că fărădelegea au făcut-o lege și păcatul modă.

⁶ Supranumele de Macabeu I s-a dat lui Iuda, conducătorul răscoalei iudaice – care a avut loc în 166 î.Hr. împotriva lui Antioh al IV-lea Epifanis –, și urmașilor lui. Macabeii s-au distins pentru luptele lor pentru credința părintească și pentru libertate. (Vezi I, II și III Macabei).